

**На дисертационния труд на Мая Колева на тема:
“АНАЛИЗ НА МРЕЖИ НА ВЛИЯНИЕ: ЛИЧНОСТИТЕ В
МЕДИЙНОТО ОТРАЗЯВАНЕ НА ГЛОБАЛНИ ПРОБЛЕМИ
(2013 и 2017 г.)” за присъждане на образователната и
научна степен “доктор” по научна специалност **3.5.**
Обществени комуникации и информационни науки
(Международна журналистика)**

Дисертационният труд на докторантката Мая Колева се отличава актуалност, дълбочина и активно насочване на фокуса към проблеми, които понастоящем на глобално ниво се усещат като трусове върху организацията на световно стопанство и на международните отношения. Трудът разглежда комплексни въпроси с богат научен инструментариум. Изключително внимание заслужава богатата библиотека от аналитично-информационни ресурси и данни, които недвусмислено показват стремежа към постигане на научна валидност и достоверност. Работата се отличава с яснота и полемичност и насърчава по-задълбочен прочит.

Още в началото на дисертацията са изведени концепции, които се опитват да диагностицират пулса на настъпващата повратна точка в посоките на глобализационните процеси и променящата се асиметрия в мрежата на взаимозависимости. Състояние, което специалистите наричат „умора от глобализацията“, „деглобализация“, „децивилизация“. Неолиберализмът преживява едно по-дълбоко преосмисляне и това ясно е отчетено в дисертацията.

РЕЦЕНЗИЯ

Преди да се насоча към стойностите на самата дисертация, обаче, ще си позволя да направя леко отклонение, защото усещането за „деглобализация“ и липсата на цивилизоващата „невидима ръка“ е устойчиво състояние, което се репродуцира циклично на територията на международните отношения и световното стопанство. То е свързано историята на натрупване на дисбаланси в международната търговия. Един такъв особен епизод е свързан с моралния императив, който Лин Цзесю, кралски наместник в Кантон (дн. Гуанджоу) донякъде наивно поставя в открито писмо до британската кралица Виктория, когато Великобритания направлява кораба на либерализма по оново време: „По време на търговските взаимоотношения – пише Лин Цзесю, които съществуват от дълго време сред много чуждестранни търговци...има добри и лоши,...има някои, които тайно внесоха опиум и примамиха местните китайци и допринесоха във всяка провинция да изобилства тази отрова...Във Вашата страна опиумът е забранен с най-голяма строгост...В Лондон, столицата, в която живеете, както и в Шотландия и Ирландия...опиум не се произвежда. След като не разрешавате да увреждате своята страна, вие не трябва да позволявате вредната дрога да бъде изпращана в друга страна...От продуктите, които Китай изнася няма нито едно, което да не е полезно за човечеството под една форма или друга.“ Според историци окритото писмо не стигнало до кралица Виктория. Други смело твърдят, че Опиумни войни не е имало и въобще китайците не са били обект на опиумната цивилизация от страна на Великобритания, т.е. в опита си да пресекат незаконния внос на опиум, ръководен главно от британски търговци, китайците нарушили недобросъвестно някои установени търговски практики. Според трети проблемът за войните между Китай и цивилизования либерален Запад не бил опиумът, а нуждата от отворен пазар.

РЕЦЕНЗИЯ

По един или друг начин и в този срамен случай покрай качествените стоки либерализмът успява да внесе и своя опиум за цивилизоващата роля на западните идеи. В резултат от цивилизоващата роля на Великобритания Индия и Китай, които през 15-16 век произвеждат 50% от световния БВП, са сведени до периферии, които след години на неуморно цивилизоване произвеждат едва една четвърт от световния БВП. Вероятно е съвпадение, но умората от цивилизацията и от глобализацията се превърна в осъзната идея в икономическите отношения, едва когато Индия и Китай започнаха да възстановяват дела си в световния БВП. Тогава пазарно отвореният западен капитал осъзна, че „отвореният пазар“ не работи напълно в негова изгода. Така се натрупа и умора от глобализацията със скоростта, с която търговските дисбаланси между Китай и останалия „цивилизован“ свят се натрупват.

Настоящата работа обръща внимание на превратностите в международните отношения и описва глобализацията като процес, чрез който глобализмът се определя според плътността си. Фокусът е върху онази градивна част на глобализацията, която обръща внимание на необходимостта от сътрудничество при самоосъзнаването на един обвързан в мрежа от социално-икономически отношения свят.

Текстът на дисертацията е развит концептуално с богат избор от изследвания. Има последователно надграждане на концепции от международни отношения, международните икономически отношения, науката за комуникация, теория на мрежите. Авторката извежда на преден план мрежата от актьори – влиятелни личности, които присъстват (споменати са) в медийните текстове или определят глобалния дневен ред.

РЕЦЕНЗИЯ

Дисертационният труд е с логична, добре построена структура, с обем от 419 страници, включително приложенията. Състои се от увод, три глави, заключение, библиография и шест приложения. Приложенията включват богата банка от аналитично-информационни ресурси, в което се съдържат регистрационна карта, таблица с мрежовите показатели на влиятелните личности, списък с текстовете от финална извадка - година и държава. В увода докторантката е обосновала актуалността на темата и е определила цел и задачи, изследователска теза, обект, предмет и метод на изследването. Определени са и научните ограничения, в които ще бъде поместен анализа, както и хипотези.

В трите глави на дисертацията последователно са представени теоретичните, методичните и приложните въпроси, свързани с темата и определяне на основните направления на анализа – глобалните проблеми и дефинирането им в медиите и чрез медиите.

Актуалността на темата е подробно обоснована и е в съзвучие с нуждите на съвременното.

Докторантката формулира две тези, които обясняват водещата линия в изследването. Първата теза поставя на преден план възможностите, които предлага анализът на мрежи от влиятелни личности. Втората теза разглежда самата мрежа от влиятелни личности.

Целите на изследването са насочени към 1) определянето на понятието “глобален проблем“ и 2) идентифициране и определяне на ролята на влиятелните участници в мрежите, които опосредстват появата на тези проблеми в медиите 3) апробиране на анализа на текстови мрежи на влияние 4) установяване на водещите групи актьори, които участват в определяне на

РЕЦЕНЗИЯ

дневния ред и сравнителен анализ на тяхното влияние. Обектът и предметът са ясно дефинирани. Изследователската теза е определена и подкрепена от хипотези.

Използваната научна литература е предимно от последните десет години. Тя се състои от 134 източника, в това число не се включват изследваните медийни публикации, които намират място в мрежовия анализ. Сред литературните и интернет източниците преобладават материалите на чужд език (английски) – 94 броя, а тези на български са 40, сред които и преводна научна литература.

В дисертацията са представени широк кръг въпроси от теоретично, методологическо и приложно естество. Щателно са разработени теоретико-методологични конструкции, свързани с характеризирането на проблематиката, заявена в самото начало.

В концептуално отношение трудът се развива по посока последователно изчистване и изграждане на рамката на изследването. Концептуалната рамка съдържа значими предпоставки за извършване на качествено изследване.

Изследването се фокусира върху дефиниране на глобализацията, глобализационните процеси и оттук търси пролука за дефиниране на глобалните проблеми като научна конструкция. Представена е и таксономия - списък на глобалните проблеми, която е разработена от ООН. На по-късен етап посредством направения по време на изследването текстови мрежови анализ се установява, че в списъка на ООН липсват проблеми като „неравенство и бедност“, „технологии“ – включваща въпроси от областта на кибер сигурността. Това са две теми, които набират значителна популярност

РЕЦЕНЗИЯ

напоследък, но остават далеч от неолибералната доктрина. (Визирам темата „неравенство и бедност“.)

Интерес за мен представляват изводите, до които достига докторантката, отчитайки не само резултатите във финален вид, но и тяхната динамика. Тенденцията за консолидиране на „медийната“ власт в ръцете на една относително хомогенна група от влиятелните личности – държавни глави демонстрира важни за изследователите въпроси и отправни точки, които могат да бъдат предмет на следващи изследвания. Също така анализирани и пролуките, през които другите групи могат да се вместят, за да се отрази тяхното присъствие в т.нар. медиен разговор.

Интересен е изводът, че не само събитийно-кампаниен е медийният дискурс, но и обстоятелството, че медиите са предвидими в подбора на глобални теми и проблеми и че този подбор се характеризира с цикличност.

Като изследовател за мен е интересно въвеждането на т.нар. глобален централитет. Тук, разбира се не съм много сигурен, дали трябва да бъде централитет или централност. Въпреки това, въвеждането и използването на тази статистическа величина при измерването на мрежите демонстрира методическа зрялост на изследването и дълбоко познаване на същността на мрежите. Тук е мястото да отбележа, че авторката има изключителен опит в използването на методи за анализ на съдържания, включително текстови мрежи и (неведнъж ми е помагала).

В труда са постигнати поставените цели и задачи. Нещо повече – според мен тези цели могат да бъдат разширени. Същото важи и за приносите и приносните моменти. Напълно съм съгласен с формулирания

РЕЦЕНЗИЯ

основен принос на работата. Мисля, че към него могат да бъдат добавени и други приноси.

Потвърждавам приносите и приносният характер на следните резултати от изследването: установяването и типологизирането на твърди ядра от влиятелни личности, при което са отразени и тенденция към консолидиране на властта и използването на тематичните пролуки за проявяването на други типологизирани групи; разширяване на методическата база при изследване на мрежи на влияние, основаващи се на медийни текстове, при което се преодоляват ключови недостатъци на широко използваните показатели за централност – междинност, близост, степен, централност (или централитет) на собствен вектор. Разбира се, могат да се добавят и други.

Работата се характеризира с последователност, системност, аналитичност.

В заключение бих искал да кажа, че работата е изключително интересна, силно развита от гледна точка на методи на изследване, с много висока информационна стойност. Авторката показва, че умее да анализира по дължината и широчината на тематичното поле. Трудът притежава и качество, което е относително по-рядко – аналитична дълбочина, която позволява да се навлезе в детайлите на разглежданите проблеми.

Трудът има заложена необходимата научна конструкция, същност и логика на завършено и задълбочено научно изследване. Предвид научните качества на представената авторска монография, демонстрираните познания и компетентност, приносният характер на осъщественото изследване изразявам положително мнение. Убедено предлагам на уважаемото Научно

РЕЦЕНЗИЯ

жури да присъди на Мая Колева образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Международна журналистика).

17 февруари 2019 година

Подпис:

(доц. д-р Бисер Златанов)